

Sygn. akt I C 537/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 października 2014 roku

Sąd Okręgowy w Lublinie I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący SSO Zofia Homa

Protokolant: Rafał Marczuk

po rozpoznaniu w dniu 13 października 2014 roku w Lublinie na rozprawie

sprawy z powództwa U. S.

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej w W.

o zapłatę

I. zasądza od pozwanej (...) Spółki Akcyjnej w W. na rzecz powódki U. S. kwotę 50 000 (pięćdziesiąt tysięcy) złotych tytułem zadośćuczynienia wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 31 lipca 2009 roku do dnia zapłaty;

II. w pozostałym zakresie powództwo oddala;

III. zasądza od powódki U. S. na rzecz pozwanej (...) Spółki Akcyjnej w W. kwotę 694, 21 (sześćset dziewięćdziesiąt cztery 21/100) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu.

IV. nakazuje ściągnąć na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Lublinie z roszczenia zasądzonego w punkcie I. kwotę 4810 (cztery tysiące osiemset dziesięć) złotych tytułem częściowego zwrotu kosztów postępowania, od ponoszenia których powódka była tymczasowo zwolniona;

V. nakazuje ściągnąć od pozwanej (...) Spółki Akcyjnej w W. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Lublinie kwotę 1690 (tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt) złotych tytułem częściowego zwrotu kosztów postępowania, od ponoszenia których powódka została tymczasowo zwolniona;

Sygn. akt I C 537/13

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 22 maja 2013 r. U. S. domagała się zasądzenia od pozwanej (...) Spółki Akcyjnej w W.:

- kwoty 170 000 złotych wraz z ustawowymi odsetkami począwszy od dnia następującego po upływie 30 dni od zgłoszenia szkody tytułem zadośćuczynienia za śmierć osoby najbliższej;
- kwoty 20 000 złotych wraz z ustawowymi odsetkami począwszy od dnia następującego po upływie 30 dni od zgłoszenia szkody pismem z dnia 30 czerwca 2009 roku za znaczne pogorszenie sytuacji życiowej wskutek śmierci osoby najbliższej;
- zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Podstawę faktyczną roszczeń powódki stanowiły skutki wypadku komunikacyjnego z dnia 16 lutego 2009 roku, w którym śmierć poniósł jej ojciec P. H., zaś wyłącznym sprawcą wypadku był kierujący pojazdem C. (...) Z. S., za którego zastępczą odpowiedzialność z tytułu odpowiedzialności cywilnej ponosi pozwana (pozew – k. 1-5).

Pozwana spółka nie uznała powództwa wywodząc, że całość szkody doznanej przez powódkę została zrekompensowana w postępowaniu likwidacyjnym (odpowiedź na pozew – k. 47-49).

Na rozprawie strony podtrzymały stanowiska zaprezentowane w pozwie i odpowiedzi na pozew (k. 85-85v).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny

U. S., jest córką P. H. i M. H., ma 44 lata, z zawodu jest rolnikiem i zamieszkuje w miejscowości G. w gminie J.. Od dziecka, z przerwą na kształcenie w szkole zawodowej, zamieszkiwała z rodzicami i prowadziła z nimi wspólne gospodarstwo domowe (dowód: zeznania powódki – k. 63v w zw. z k. 85v; zeznania świadków: E. S. – k. 65, M. S. – k. 65). Wraz z rodzicami oraz poślubionym w 2002 roku Z. S., prowadziła stanowiące od 1993 roku jej własność gospodarstwo rolne, początkowo niewielkie, następnie zaś – po wyjściu za mąż – znacznie rozbudowane (dowód zeznania powódki – k. 63v w zw. z k. 85v; zeznania świadków: J. K. – k. 64v., E. S. – k. 64v-65; akt notarialny Rep. A numer (...) – k. 84 akt szkody). Aktualnie, w związku ze śmiercią rodziców (M. H. zmarła w 2012 roku, P. H. – w 2009 roku) oraz męża (Z. S. zmarł w 2009 roku), U. S. zamieszkuje w miejscowości G. wyłącznie ze swymi małoletnimi córkami (dowód: zeznania powódki – k. 63v w zw. z k. 85v; zeznania świadka G. K. – k. 64).

Za życia P. H., pomiędzy nim, a córką istniała bardzo silna więź emocjonalna i rodzinna. Ojciec pomagał U. S. w utrzymaniu domu oraz rodziny i w pracach związanych z prowadzeniem gospodarstwa rolnego (m. in. przy grabieniu liści, przygotowywaniu pasz dla hodowanego bydła mięsnego), wspomagał ją finansowo, uczył metodyki prowadzenia gospodarstwa, udzielał jej licznych wskazówek i podpowiedzi, m. in. pozwalających na dalszy jego rozwój, służył radą i wsparciem (dowód zeznania powódki – k. 63v w zw. z k. 85v; zeznania świadków: G. K. – k. 64, J. K. – k. 64v., E. S. – k. 64v-65). Ojciec był również osobiście zaangażowany w prace gospodarskie córki i zięcia i wraz z nimi planował zakup nowych maszyn i narzędzi, pomocnych przy pracy w gospodarstwie rolnym (zeznania świadka M. S. – k. 65v). Zamieszkując z U. S., P. H. pomagał jej także w opiece nad dziećmi, z którymi był bardzo zżyty – między innymi pomagał zajmować się jej pierwszą córką, urodzoną jako wcześniak (zeznania świadka G. K. – k. 64).

W dniu 16 lutego 2009 roku w miejscowości K., na drodze nr (...) doszło do wypadku drogowego, w wyniku którego kierujący samochodem osobowym marki C. (...) o nr rej. (...) Z. S., jadąc w kierunku R., zjechał nagle na przeciwny pas ruchu i zderzył się z nadjeżdżającym z naprzeciwka samochodem ciężarowym marki S. o nr rej. (...). W wyniku wypadku śmierć poniósł zarówno kierowca pojazdu, jak również jego pasażer w osobie P. H. (bezsporne).

W sprawie wymienionego wypadku prowadzone było przez Prokuraturę Rejonową w Białej Podlaskiej śledztwo za sygn. akt 1 Ds. 1229/11/S, które zakończone zostało postanowieniem o jego umorzeniu na podstawie art. 17 § 1 pkt 5 k.p.k., tj. z uwagi na śmierć wyłącznego sprawcy wypadku w osobie Z. S. (k. 27-28 akt szkody). Ustalono, że sprawca w panujących warunkach atmosferycznych, widząc zbliżający się z naprzeciwka pojazd nie zachował należytej ostrożności, stracił panowanie nad pojazdem i doprowadził do zderzenia z innym uczestnikiem ruchu drogowego (k. 27-28 akt szkody). W dniu zdarzenia Z. S. korzystał z ochrony ubezpieczeniowej w zakresie odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych, udzielonej przez (...) Spółkę Akcyjną w W. na podstawie umowy ubezpieczenia potwierdzonej polisą (...) nr (...) (bezsporne).

Po wypadku U. S. mocno przeżyła śmierć ojca, doznając poważnego szoku (zeznania świadków: E. S. – k. 64v-65, J. K. – k. 64v., G. K. – k. 64v., M. S. – k. 65). Po jego odejściu miała znacznie pogorszony nastrój, nie mogła pogodzić się z tym, że ojciec zmarł tak nagle i w takich okolicznościach. Odczuwała głęboki smutek i żal, co w istotny sposób wpływało na jej samopoczucie i aktywność życiową. Poniosła w związku z jego śmiercią dotkliwie cierpienia psychiczne, zmuszona była skorzystać z pomocy lekarza psychiatry – pod którego obserwacją pozostawała przez okres około dwóch lat – oraz przyjmować przepisane przez niego lekarstwa (dowód zeznania powódki – k. 63v w zw. z k. 85v; zeznania świadków: J. K. – k. 64v., G. K. – k. 64v). Strata ojca spowodowała u U. S. wystąpienie umiarkowanie nasilonych zaburzeń emocjonalnych z kręgu tradycyjnie rozumianego jako nerwicowy. Zaburzenia te stanowiły obiektywną szkodę zdrowotną – naruszenie dobrostanu psychicznego. Czas utrzymywania się u niej tych symptomów w największym nasileniu wynosił około rok. Obecnie ich nasilenie nieco spadło i aktualnie nie widać już u

U. S. wskazań ani do leczenia psychiatrycznego, ani psychoterapii. Zaburzenia te spowodowały u powódki długotrwały uszczerbek na zdrowiu (opinia sądowa psychiatryczno-psychologiczna – k. 81-84).

Po śmierci P. H. i Z. S., wszystkie obowiązki związane z prowadzeniem gospodarstwa rolnego spadły na U. S.. Bezpośrednio po wypadku, nie była ona w stanie poradzić sobie samodzielnie z pracami gospodarskimi, nie wiedziała nawet, gdzie zostało posiane jakie zboże. U. S. zmniejszyła zatem prowadzoną hodowlę i aktualnie wykonuje prace gospodarskie z pomocą brata ciotecznego (dowód zeznania powódki – k. 63v w zw. z k. 85v, zeznania świadka G. K. – k. 64-64v).

W dniu 30 czerwca 2009 roku U. S. zawiadomiła (...) S.A. o szkodzie i zgłosiła roszczenia o wypłatę zadośćuczynienia i odszkodowania (k. 103-104 akt szkody). Postępowanie likwidacyjne w tym zakresie ubezpieczyciel prowadził w ramach sprawy nr (...) (k. 1-201 akt szkody). W trakcie postępowania likwidacyjnego zgromadzono niezbędną dokumentację, między innymi znajdującą się w aktach umorzono postępowania przygotowawczego, prowadzonego przez Prokuraturę Rejonową w Białej Podlaskiej (k. 27-28, 30, 32-33, 49-50, 82-83 akt szkody). Decyzją z dnia 11 sierpnia 2009 roku (k. 115-117, 142-143 akt szkody) przyznano U. S. zadośćuczynienie w kwocie 30 000,00 złotych i odszkodowanie w kwocie 35 000,00 zł, przy czym przyznane sumy pomniejszono o 30% (k. 152-153 akt szkody). Po potrąceniu wypłacono U. S. kwotę 45 500,00zł. Decyzją z 24 października 2011 roku (k. 145, 149, 155 akt szkody) wypłacono U. S. kwotę 19 500,00 złotych tytułem dokonanych uprzednio 30% potrąceń przyznanych kwot. W dniu 15 grudnia 2011 roku U. S. złożyła u ubezpieczyciela odwołanie, w którym zakwestionowała wysokość przyznanych świadczeń.

Opisany stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o przywołane dowody, zgromadzone zarówno w aktach sprawy, jak też w aktach szkody. Dowody te obejmowały dokumenty prywatne i urzędowe (w kopiach, odpisach), zeznania świadków, powódki U. S. oraz opinię sądową psychiatryczno-psychologiczną. Wszystkie z wymienionych dowodów zostały uznane przez Sąd za wiarygodne w całości.

Prawdziwości, autentyczności i zgodności z oryginałem dowodów z dokumentów nie kwestionowała w toku procesu żadna ze stron i również Sąd nie dopatrył się żadnego powodu, mogącego podważyć ich wiarygodność. Zeznania natomiast przesłuchanych w sprawie świadków, jak też twierdzenia powódki złożone podczas przesłuchania jej w trybie art. 299 k.p.c. odznaczały się dużym stopniem szczegółowości, a nadto wzajemną zbieżnością i z uwagi na fakt, że były one w całości logiczne, konsekwentne i spójne, zasługiwały na obdarzenie ich przymiotem wiarygodności.

Również w ramach kontroli merytorycznej i formalnej dopuszczonej w sprawie opinii biegłych z zakresu psychologii i psychiatrii, Sąd nie dopatrył się żadnych nieprawidłowości nakazujących odebranie jej przymiotu pełnowartościowego źródła dowodowego. Biegli wskazali wszelkie przesłanki przyjętego rozumowania, zgodnie z aktualnymi zasadami wiedzy obowiązującymi w dziedzinach objętych ich specjalizacjami. Wnioski płynące z opinii są klarowne i wynikają z przyjętych przez biegłych podstaw metodycznych. Sąd nie dopatrył się w nich żadnych błędów logicznych, niezgodności z życiowym doświadczeniem bądź też niespójności z pozostałym materiałem dowodowym.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje.

Powództwo zasługuje na uwzględnienie, choć jedynie w części.

Jakkolwiek podstawa odpowiedzialności pozwanego nie była sporna, należy przypomnieć, iż stosownie do treści art. 822 k.c. w zw. z art. 34 ust. 1, art. 35 i art. 36 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych z ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych odszkodowanie przysługuje, jeżeli posiadacz lub kierujący pojazdem mechanicznym są obowiązani do odszkodowania za wyrządzoną w związku z ruchem tego pojazdu szkodę, której następstwem jest śmierć, uszkodzenie ciała, rozstrój zdrowia bądź też utrata, zniszczenie lub uszkodzenie mienia. Ubezpieczeniem OC posiadaczy pojazdów mechanicznych jest objęta odpowiedzialność cywilna każdej osoby, która kierując pojazdem mechanicznym w okresie trwania odpowiedzialności ubezpieczeniowej, wyrządziła szkodę w związku z ruchem tego pojazdu. Odszkodowanie ustala się i wypłaca w granicach odpowiedzialności cywilnej

posiadacza lub kierującego pojazdem mechanicznym, najwyżej jednak do ustalonej w umowie ubezpieczenia sumy gwarancyjnej.

Z kolei istota odpowiedzialności sprawcy wypadku opierała się w sprawie na zasadzie ryzyka i wynikała z treści art. 436 § 1 k.c., zgodnie z którym odpowiedzialność za szkodę na osobie lub mieniu ponosi samoistny posiadacz mechanicznego środka komunikacji poruszanego za pomocą sił przyrody, jeżeli szkoda została wyrządzona przez ruch tego środka komunikacji.

W przedmiotowej sprawie, z uwagi na datę zaistnienia zdarzenia szkodowego, zastosowanie miały wprost przepisy kodeksu cywilnego: art. 446 § 3 i 4 k.c. Z treści pierwszego z nich wynika, że sąd może przyznać najbliższym członkom rodziny zmarłego stosowne odszkodowanie, jeżeli skutek jego śmierci nastąpiło znaczne pogorszenie ich sytuacji życiowej. Zgodnie natomiast z art. 446 § 4 k.c. sąd może przyznać najbliższym członkom rodziny zmarłego odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę.

W stanie faktycznym rozpoznawanej sprawy powódka U. S., w następstwie śmierci osoby bliskiej- ojca, doznała krzywdy w postaci cierpień psychicznych. Okolicznością bezsporną była bezprawność zawinionego działania Z. S. – kierowcy samochodu C. (...) (niekwestionowana przez pozwanego i potwierdzona dokumentami zebranymi w toku postępowania likwidacyjnego), za którego zastępczą odpowiedzialność ponosiła niewątpliwie pozwana spółka, jak też to, że śmierć ojca powódki była powiązana adekwatnym związkiem przyczynowym z bezprawnym działaniem kierowcy samochodu. Spowodowanie wypadku komunikacyjnego, w którym śmierć poniósł ojciec powódki, zamieszkujący z nią w jednym gospodarstwie domowym, pomagający jej w prowadzeniu gospodarstwa rolnego oraz utrzymujący z córką bardzo ściśle kontakty, było zatem bezprawnym, zawinionym naruszeniem ich prawa do życia w pełnej rodzinie, prawa do utrzymania więzi rodzinnych i wywołało krzywdę wymagającą kompensaty finansowej. Sąd był zatem w tej sprawie uprawniony do przyznania powódce odpowiedniej sumy tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę.

Nie ulega wątpliwości, iż rodzina, jako związek najbliższych osób, które łączy szczególna więź wynikająca najczęściej z pokrewieństwa i zawarcia małżeństwa, podlega ochronie prawa. Dotyczy to odpowiednio ochrony prawa do życia rodzinnego obejmującego istnienie różnego rodzaju więzi rodzinnych. Dobro rodziny jest nie tylko wartością powszechnie akceptowaną społecznie, ale także uznaną za dobro podlegające ochronie konstytucyjnej – artykuł 71 Konstytucji RP stanowi bowiem, że Państwo w swojej polityce społecznej i gospodarczej ma obowiązek uwzględniania dobra rodziny. Dobro rodziny wymienia także art. 23 k.r.o., zaliczając obowiązek współdziałania dla dobra rodziny do podstawowych obowiązków małżonków. Wiąż rodzinna odgrywa doniosłą rolę, zapewniając członkom rodziny m.in. poczucie stabilności, wzajemne wsparcie obejmujące sferę materialną i niematerialną oraz gwarantuje wzajemną pomoc w wychowaniu dzieci i zapewnieniu im możliwości kształcenia. Należy zatem przyjąć, że prawo do życia rodzinnego i utrzymania tego rodzaju więzi stanowi dobro osobiste członków rodziny i podlega ochronie prawnej.

Na podstawie art. 446 § 4 k.c. kompensowana jest krzywda, a więc szkoda niemajątkowa wywołana naruszeniem dobra osobistego, polegająca na psychicznych cierpieniach pokrzywdzonego. Ustalenie krzywdy – i jej rozmiaru – ma podstawowe znaczenie dla określenia odpowiedniej sumy, która miałaby stanowić jej pieniężną kompensatę. Przy oznaczeniu zakresu wyrządzonej krzywdy za konieczne uważa się uwzględnienie: rodzaju naruszonego dobra, zakresu (natężenie i czas trwania) naruszenia, trwałości skutków naruszenia i stopnia ich uciążliwości, a także stopnia winy sprawcy i jego zachowania po dokonaniu naruszenia (por. wyrok Sądu Najwyższego z 20 kwietnia 2006 r., IV CSK 99/05, LEX nr 198509; wyrok Sądu Najwyższego z 1 kwietnia 2004 r., II CK 131/03, LEX nr 327923; wyrok Sądu Najwyższego z 19 sierpnia 1980 r., IV CR 283/80, OSN 1981, nr 5, poz. 81; wyrok Sądu Najwyższego z 9 stycznia 1978 r., IV CR 510/77, OSN 1978, nr 11, poz. 210).

W realiach sprawy ustalono jednoznacznie, że cierpienia psychiczne powódki U. S. miały charakter długotrwały i znacząco wpływały na jej funkcjonowanie społeczne. Śmierć ojca wywołała u niej zaburzenia emocjonalne, które w najwyższym stopniu nasilenia trwały przez okres około roku, zaś w nieco mniejszym stopniu utrzymują się u niej aż po dzień dzisiejszy. Utrata ojca spowodowała u powódki powstanie szkody zdrowotnej w postaci naruszenia jej dobrostanu psychicznego, wywołała długotrwały uszczerbek na jej zdrowiu i doprowadziła do konieczności

podjęcia leczenia psychiatrycznego i farmakoterapii. U. S. w dacie wypadku była przy tym osobą w wieku dorosłym, co niewątpliwie wpłynęło na jej wysoką świadomość skutków zdarzenia, zakres i rodzaj emocji oraz cierpień odczuwanych bezpośrednio po utracie osoby bliskiej. Ze względu bowiem na ustalone uwarunkowania rodzinne, związane m. in. z wspólnym prowadzeniem gospodarstwa domowego oraz rolnego, powódka aż do śmierci ojca pozostawała z nim w bardzo bliskich, zażyłych relacjach, a łącząca ją z nim więź rodzinna była bardzo silna.

W judykaturze akcentuje się, że na rozmiar krzywdy związanej ze śmiercią osoby bliskiej mają przede wszystkim wpływ: dramatyzm doznań, poczucie osamotnienia i pustki, wstrząs psychiczny, wystąpienie zaburzeń będących skutkiem odejścia osoby bliskiej (nerwicy, depresji), stopień w jakim pokrzywdzony potrafił się znaleźć w nowej rzeczywistości (por. uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 8 sierpnia 2012 roku, I ACa 330/12). Bez powtarzania dokonanych ustaleń należy zatem tylko zaakcentować, że u powódki skutek śmierci ojca powstało poczucie pustki i osamotnienia (spotęgowane dodatkowo jednoczesną śmiercią jej męża). Utrata ojca wpłynęła istotnie na emocjonalne i społeczne funkcjonowanie U. S., która bezpośrednio po wypadku – z uwagi na doznane przeżycia – nie była w stanie zająć się zorganizowaniem dla niego pochówku oraz samodzielnie kontynuować, stanowiących do tej pory codzienność, prac gospodarskich. Sąd zarazem nie mógł pominąć okoliczności, że po pewnym okresie U. S. odnalazła się w nowej rzeczywistości, a przeżycia związane ze śmiercią ojca nie uniemożliwiły jej ostatecznie podjęcia dalszej aktywności zawodowej i społecznej. Jakkolwiek bowiem pierwotnie powódka wymagała psychoterapii, to aktualnie już samodzielnie radzi sobie z tłumieniem negatywnych emocji i potrafi powrócić do względnej równowagi psychicznej. W konsekwencji zatem, mając powyższe na względzie, Sąd Okręgowy uznał, że krzywda powódki U. S. byłaby w całości zrekompensowana zadośćuczynieniem w łącznej wysokości 80 000 złotych, a suma ta byłaby właściwa dla zatarcia u niej negatywnych emocji lub co najmniej złagodzenia odczucia krzywdy po śmierci ojca (por. wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 24 lutego 2012 roku, sygn. akt I ACa 84/12, LEX 1124827, tak też uchwała pełnego składu Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z 8 grudnia 1973 roku, III CZP 37/73, OSNC 1974. poz. 145). Zważywszy na to, Sąd Okręgowy ostatecznie zasądził na rzecz powódki kwotę 50 000 złotych, będącą wynikiem pomniejszenia należnego powódce zadośćuczynienia o sumę 30 000 złotych, wypłaconą jej już przez ubezpieczyciela w postępowaniu likwidacyjnym.

Na podstawie art. 481 § 1 i 2 k.c. Sąd zasądził odsetki ustawowe od zasądzonej kwoty. Zgodnie bowiem z art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 roku o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz. U. z 2003 roku, Nr 124, poz. 1152 ze zm.) zakład ubezpieczeń wypłaca odszkodowanie w terminie 30 dni licząc od dnia złożenia przez poszkodowanego lub uprawnionego zawiadomienia o szkodzie. Z uwagi na fakt, że w sprawie powódka zgłosiła swoje roszczenia, na korzyść zakładu ubezpieczeń, pismem z 30 czerwca 2011 r., należały jej się odsetki od pierwszego dnia następującego po upływie 30 dni od zgłoszenia szkody, tj. od dnia 31 lipca 2011 roku.

Dalej idące żądanie zadośćuczynienia, jako niezasadne i zdecydowanie nazbyt wygórowane, podlegało oddaleniu na podstawie wskazanych przepisów.

Odnosząc się natomiast do zgłoszonego w pozwie roszczenia o odszkodowanie z art. 446 § 3 k.c. należy wskazać, że wytoczone przez U. S. powództwo w zakresie tym podlega oddaleniu w całości, z uwagi na niepodołanie przez powódkę, działającą za pośrednictwem profesjonalnego pełnomocnika, obowiązkowi udowodnienia jego zasadności (art. 6 k.c. w zw. z art. 232 k.p.c.).

Należy wskazać, że odszkodowanie z art. 446 § 3 k.c. ma na celu zrekompensowanie rzeczywistego, znacznego pogorszenia sytuacji życiowej najbliższej rodziny zmarłego. Znaczne pogorszenie sytuacji życiowej zależne jest od rozmiarów ujemnych następstw o charakterze majątkowym, a także zmian w sferze dóbr niematerialnych uprawnionego, już istniejących lub dających się przewidzieć. W treści tego przepisu ustawodawca nie uregulował w sposób samoistny i odrębny odpowiedzialności odszkodowawczej sprawcy deliktu, co oznacza, biorąc pod uwagę wykładnię systemową, że odpowiedzialność ta została poddana ogólnym regułom odpowiedzialności z tytułu czynów niedozwolonych (E. Gniewek [red.], „Kodeks cywilny. Komentarz” C.H.Beck Warszawa 2011, s.807). To na powódce w wymienionym zakresie spoczywał zatem procesowy ciężar udowodnienia (a nie tylko uprawdopodobnienia)

przesłanek odpowiedzialności odszkodowawczej, tj. faktu powstania konkretnej szkody i jej rozmiaru (znacznego pogorszenia sytuacji życiowej) oraz adekwatnego związku przyczynowego pomiędzy powstaniem tej szkody, a zawinionym/bezprawnym działaniem sprawcy. Brak udowodnienia wystąpienia choćby jednej z powyższych przesłanek mógł skutkować wyłącznie oddaleniem powództwa a limine, bez potrzeby badania, czy spełnione zostały kolejne ze wskazanych kryteriów.

Odnosząc się zatem do roszczeń odszkodowawczych powódki opartych na normie z art. 446 § 3 k.c. należy zważyć, że U. S. zgłosiła je już w toku postępowania likwidacyjnego u ubezpieczyciela i otrzymała z tego tytułu kwotę 35 000,00 złotych. Występując z dalej idącym roszczeniem w niniejszym procesie, żądanie to uzasadniała wskazując, że wskutek śmierci ojca zmieniła się jej sytuacja materialna, a dochód jej rodziny zmniejszył się o częściowe dochody zmarłego. Podkreślała, że to P. H. zapewniał jej rodzinie stabilizację finansową, pokrywał koszty związane z utrzymaniem domu, a nawet spłacał zaciągnięty przez nią kredyt.

W realiach sprawy niniejszej wskazać jednak należy, że zaprezentowane przez powódkę w tym zakresie twierdzenia, mające na celu wykazanie zasadności żądania odszkodowania, należało uznać za nieudowodnione. Wskazać bowiem należy, że przesłanką wypłaty stosownego odszkodowania na podstawie art. 446 § 3 k.c. jest znaczne, a nie każde pogorszenie sytuacji życiowej członka rodziny zmarłego. Pogorszenie sytuacji życiowej polega natomiast na pogorszeniu obecnej sytuacji materialnej oraz utracie realnej możliwości samej stabilizacji warunków życiowych lub realnego ich polepszenia. Pogorszenie to musi być przy tym obiektywnym i przyczynowo uzasadnionym wynikiem śmierci osoby najbliższej, a nie wynikać tylko z subiektywnych reakcji członków rodziny i ich życiowych konsekwencji. Z tych względów wykracza poza ramy art. 446 § 3 k.c. nawet zmiana pracy na mniej płatną lub jej zaniechanie pod wpływem śmierci osoby najbliższej, która sama realnych dochodów nie uzyskiwała (E. Gniewek [red.], op.cit., s.818, tak też Sąd Najwyższy w wyroku z 4 listopada 1980 roku, IV CR 412/80).

Wskazać należy, że w realiach sprawy niniejszej nie zostało wykazane ani to, jaka była miesięczna wysokość dochodów uzyskiwanych przez P. H., ani też to, jak wysokie kwoty przeznaczal on periodicznie na wydatki związane z utrzymaniem wspólnego gospodarstwa domowego i rolnego. Nie negując zatem okoliczności, iż za życia P. H. służył pomocą rodzinie córki i udzielał jej wsparcia finansowego, nie można było w istocie stwierdzić, czy i w jakim zakresie powódka przed jego śmiercią faktycznie pozostawała na jego utrzymaniu. Dodać przy tym należy, że twierdzenia tej treści nie tylko nie zostały przez powódkę w żaden sposób udowodnione, ale również, w istocie, pozostawały nawet trudne do przyjęcia w obliczu doświadczenia życiowego przy uwzględnieniu okoliczności, że powódka posiadała własną rodzinę i pozostawała w związku małżeńskim. Jakkolwiek zatem nie mógł w ocenie Sądu ulegać wątpliwości fakt, że śmierć P. H., pozostającego z powódką we wspólnym gospodarstwie domowym, doprowadziła po jej stronie do utraty jednego ze źródeł wsparcia finansowego, to jednak nie było w niniejszej sprawie podstaw do uznania, że utrata ojca doprowadziła ją do pozbawienia stabilizacji warunków życiowych, objętej zakresem normowania art. 446 § 3 k.c.

Z powyższych rozważań wypływa zatem konkluzja, że wbrew twierdzeniom pozwu, pozbawienie powódki możliwości uzyskania pomocy finansowej od ojca (której wysokość nie została nawet w żaden sposób wykazana, mimo spoczywającego na powódce w tym zakresie ciężaru dowodu – art. 6 k.c. i 232 k.p.c.) nie mogło obiektywnie doprowadzić jej do znacznego pogorszenia jej sytuacji materialnej. Jak zaś wskazano wcześniej, dyspozycją art. 446 § 3 k.c. nie mogą być przecież obejmowane ewentualne szkody mające swe źródło jedynie w subiektywnych reakcjach strony procesu. Powódka podniosła wprawdzie, że wskutek śmierci ojca utraciła motywację do życia (pozew – k. 4), jednakże same tego rodzaju odczucia i stany psychiki mogły być poddane pod rozważenie wyłącznie jako element krzywdy, oceniany przy ewentualnym rozważaniu wysokości zadośćuczynienia. Dla uzasadnienia wystąpienia szkody z art. 446 § 3 k.c. z tym związanej powódka musiałaby zaś wykazać, że śmierć ojca obiektywnie wpłynęła na jej możliwości zarobkowe, powodując znaczne, tj. ponadprzeciętne pogorszenie jej sytuacji materialnej. Taki dowód w tej sprawie nie został jednak przeprowadzony, co sprawia, że powódka swego roszczenia w tym zakresie nie udowodniła.

Dodać przy tym jeszcze należy, że powódka przyznała ostatecznie w toku tego procesu, iż mimo konieczności pomniejszenia hodowli prowadzonej w ramach posiadanego gospodarstwa rolnego, aktualnie samodzielnie je prowadzi, a nadto, że z tytułu pogorszenia sytuacji materialnej uzyskała już od ubezpieczyciela kwotę 35 000,00

złotych. Jakkolwiek niewątpliwe jest to, że śmierć ojca doprowadziła do wystąpienia u powódki poważnych skutków psychicznych (zrekompensowanych już przyznaniem przez Sąd zadośćuczynieniem), to jednak nie można stwierdzić, iż zdarzenie to doprowadziło do powstania u powódki szkody polegającej na znacznym pogorszeniu jej warunków życiowych, uzasadniającej zasądzenie kwoty przewyższającej przyznaną w toku postępowania likwidacyjnego sumę.

Reasumując zatem poczynione w powyższym zakresie rozważania wskazać należy, że powództwo w części dotyczącej roszczenia odszkodowawczego U. S. podlegało oddaleniu.

Rozstrzygnięcie o kosztach procesu oparto na treści art. 98 § 3 i 100 zd. 1 k.p.c. Zgodnie z tym ostatnim przepisem w razie częściowego tylko uwzględnienia żądań koszty będą wzajemnie zniesione lub stosunkowo rozdzielone. Powódka U. S. poniosła kwoty: 3000,00 zł (częściowa opłata od pozwu – k. 36), 17,00 złotych (opłata skarbową od pełnomocnictwa), 3600,00 zł (wynagrodzenie pełnomocnika, którego wysokość została ustalona na podstawie § 6 pkt 6 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r., tekst jednolity Dz. U. z 2013 r., poz. 461) oraz 959, 10 złotych (wykorzystana część zaliczki na opinię biegłych – k. 73, k. 91), łącznie 7576, 10 zł. Analogiczne koszty poniesione przez pozwaną wyniosły: 3600,00 złotych (wynagrodzenie pełnomocnika, którego wysokość została ustalona na podstawie § 6 pkt 6 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r., tekst jednolity Dz. U. z 2013 r., poz. 461). Sumaryczne koszty procesu poniesione przez strony wyniosły zatem 11 176, 10 złotych (3600 zł + 7576, 10 zł). U. S. utrzymała się ze swoim żądaniem w 26% (zasądzono 50 000 złotych, podczas gdy powódka żądała łącznie 190 000 złotych) i w takiej proporcji Sąd orzekł w przedmiocie kosztów procesu. Zasądził od powódki na rzecz pozwanego kwotę 694, 21 zł, stanowiącą różnicę pomiędzy kwotą poniesionych przez nią kosztów (7576, 10 złotych), a kwotą kosztów, jakie w związku z przegraniem sprawy w 74% powinna była ponieść (74% spośród sumarycznych kosztów procesu wynoszących 11 176,10 złotych, tj. 8270, 31 złotych).

W toku procesu powódka była częściowo zwolniona od ponoszenia kosztów opłaty od pozwu ponad kwotę 3 000,00 złotych (k. 18-19). Mając zatem na względzie fakt, że powódka wygrała proces tylko w 26%, z zasądzonego na jej rzecz roszczenia, na podstawie art. 113 ust. 2 pkt 1 ustawy z 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tekst jednolity – Dz. U. 2014, poz. 1025, dalej jako: u.k.s.c.) należało ściągnąć 74% nieuiszczonej opłaty sądowej wynoszącej 6 500,00 złotych, tj. kwotę 4 810,00 złotych, zaś pozostałą część wskazanej kwoty, tj. 1 690,00 złotych – nakazać ściągnąć od pozwanego zgodnie z art. 113 ust. 1 u.k.s.c.

Mając to na uwadze, orzeczono jak w wyroku.